

HADİSƏLƏR KONTEKSTİNDƏ

daha beynəlxalq ictimaiyyətə nümayis etdirdi.

Simpoziumun "Konstitusiya və Suverenlik İli" çərçivesində keçirilməsi Ermənistən hakimiyətinin əsassız konstitusion iddiaları fonda mühüm sıvəsi və hüquqi

lardan öz haqlı mövqeyini səsləndirir.

Azerbaycan tarix boyu hüquqi və ideoloji separatizmə qarşı mübarizə aparıb. 1918-ci ildən sonra erməni silahlı dəstələrinin və ideoloji mərkəzlərinin Qarabağ və etraf

Yədəsimiz vəhşicəsinə doğma
urdalarından qovulub. İnsanlar
övlət məmurları, sovet əsgərləri
erməni silahlı dəstələri tərefin-
en işğəncəyə məruz qalıb, qətlə
etirilibler. Təkçə 1988-1991-ci illər
arasında 300 min azərbaycanlı

Qərbi Azərbaycana qayıdış hüququmuz ədalətin təminidir

Azərbaycan dövlətçiliyinin mühüm dataqlarından biri olan Konstitusiya bu gün həm beynəlxalq ictimaiyyətin diqqətində, həm də milli hüquqi düşüncəmizin mərkəzində dayanır. Məhz bu dəyərlərə söyklənərək Bakı 18-19 iyun tarixlərində daha bir beynəlxalq tədbirə ev sahibliyi etdi. Azərbaycan Respublikasının İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkilinin təşəbbüsü ilə təşkil olunan Ombudsmanların Beynəlxalq Simpoziumu həm rəmzi, həm də siyasi əhəmiyyət daşıyır. Tədbir Azərbaycan Respublikasında İnsan Hüquqları Günü və eyni zamanda 2025-ci ilin "Konstitusiya və Suverenlik İli" elan olunmasına həsr edilmişdi. Simpoziumda 15-ə yaxın ölkədən ombudsmanlar, milli insan hüquqları təsisatlarının rəhbərləri və nümayəndələri, dövlət qurumlarının yüksək vəzifəli səxsləri, deputatlar, beynəlxalq təşkilatların, vətəndaş cəmiyyəti institutlarının təmsilciləri, hüquq ekspertləri iştirak etdilər. Bakı bu dəfə də dialoq və əməkdaşlığın mərkəzinə çevrildi.

Müstəqil Azərbaycanın ilk Konstitusiyası 1995-ci il noyabrın 12-də ümumxalq referendumu ilə qəbul olunub. 1918-1920-ci illərdə cəmi 23 ay mövcud olmuş Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti Əsas Qanununu qəbul edə bilməmişdi. Bu tarixi və hüquqi boşluq yalnız Ümummilli Lider Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə aradan qaldırıldı. Uludən sonra 1995-ci il noyabrının ikinci ilində Konstitusiya layihəsi

hazırlandı ve dövlətçiliyimizin hüquqi təməli atıldı. Konstitusiyadə dövlətin unitar, demokratik, hüquqi ve dünyəvi xarakteri qəti şəkildə eks olundu. Bu sənəddə milli iradə, vətən sevgisi və gələcəyinə inam təsbit olundu. Eyni zamanda, Konstitusiyada Azərbaycanın unitar dövlət olaraq tanınması, dövrə süni şəkildə yaradılmış "Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayəti"nin hüquqi əsası olmadığını b

mesajdır. Azərbaycan bu gün regional sabitliklə yanaşı, davamlı və ədəletli sülh üçün de Ermenistanı konstitusiyasını dəyişməyə çağırır. Bu çağırış normallaşma və sülh müqaviləsinin imzalanmasında əvəzsiz hüquqi şərt kimi öne çıxır. Çünkü Ermənistanın hazırkı konstitusiya aktı, xüsusən də "müstəqillik haqqında bəyannamə"yə əsaslanan maddələr Azərbaycana qarşı açıq-aşkar ərazi iddiaları və tarixi saxtakarlıqları ehtiva edir. Bu isə istənilən hüquqi sənədin, xüsusilə də sülh müqaviləsinin legitimliyini və davamlılığını sual altına alır. Rəsmi İrəvan konstitusiya dəyişikliyini 2026 və ya 2027-ci ilə planlaşdırlığını bildirə də, bu müddətin uzadılması regional təhlükəsizliyi təhdid edən hüquqi boşluq yaradır. Azərbaycan isə artıq beş il önce - 44 günlük Vətən müharibəsində Ermənistanın hərbi təcavüzungə cavab olaraq işgal altındakı torpaqlarını azad etməklə fiziki təhdidi aradan qaldırdı. Amma hüquqi təhdidlər hələ də qalır və məhz bu səbəbdən Bakı beynəlxalq tribuna-

rayonlarda həyata keçirdiyi separatçılıq fealiyyəti Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin süqtundu da mühüm rol oynadı. Həmin qüvvələr sonrakı dövrdə, o cümlədən Sovet imperiyası dövründə də Azərbaycanın hüquqlarını və ərazi bütövlüyünü pozmağa yönəlmış fealiyyətlərini davam etdirildər. Xüsusilə "Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayəti" (DQMV) adı altında yaradılmış saxta inzibati struktur hüquqi baxımdan heç bir legitim əsas daşılmırdı. Bu struktur çərvəvəsində erməni separatçıları Azərbaycan türklərinə qarşı etnik təmizləmələr, soyqırımı akları və insanlıq əleyhinə cinayətlər törətdilər. Bu cinayətlərin əksəriyyəti təkcə son 30 ildə deyil, 1918-ci ilin yazında da həyata keçirilib.

Azerbaycanın simpoziumdaki haqli narahatlılarından biri de Ermənistanın milli insan hüquqlarını sistematik şəkildə pozması ilə bağlı oldu. Əsrlər boyu Azərbaycan türklerinin yaşadıqları, dədə-baba torpaqları olan indiki Ermənistan ərazisində ötən əsrədə yüz minlərlə

erbi Azərbaycandan qovulub, orla vətəndaşlıqdan məhrum edilərindən, mülklərindən, ailələrindən ayrı salınıb. Bu gün onlarla Qərbi azərbaycanlı özüyörgümlər torpaqlarına dönməyi, mülkiyyət, vətəndaşlıq hüquqlarının korpusunu tələb edir. Amma Ermənistan dövləti bu reallıqdan boyun eğdirir. Bu faktlar tesadüfi deyil, ölkənin Ermənistanın dövlət siyaseti əsasında "etnik təmizləmə" stratejiyası üzərində qurulub. "Türküz Ermənistan", "Qarabağ Ermənistanıdır" kimi şüərlər cinayətlərin teoloji əsası olub. Bu siyasetin nəticəsi isə 1918-ci ildən bu yana dəvərlə azərbaycanlıların kütlevi şəhədə qətlə yetirilməsi, yurdlarından dərgin salınması və hüquqlarının əhəy edilməsi ilə nəticələnib.

Prezident İlham Əliyevin simpozium iştirakçılara ünvanladığı ürəcətdə bu məsələlərin dövlət siyiyessində prioritet olduğu bir məqədə qeyd edildi. Dövlət başçısı idirib ki, Azərbaycanın hüquqi islahatları çərçivəsində ombudsmanın siyasi mandati beynəlxalq hü-

lərde xalqımızın qədim tarixi-mədəni, dini-mənəvi irsi, o cümlədən abidələr, məscidlər, qəbiristanlıqlar məhv edilmişdir." Azərbaycan türklərinin varlığı, onların mədəni izləri, dini məkanları, qəbir daşları belə yer üzündən silinərək bir xalqın yaddaşı məhv edilməyə çalışılıb. Tarixi ədalet bu insanların öz vətənlərinə dinc və təhlükəsiz qayışını tələb edir. Ermənistan bu çağırışa beynəlxalq hüququn tələbi və sülhün şərti kimi yanaşmalıdır. Azərbaycan bu məsələdə nəinki öz vətəndaşlarının hüquqlarını müdafiə edir, eyni zamanda bölgədə barışq və sabitliyin təməl şərtini səsləndirir.

Bakı simpoziumu bu baxımdan həm hüquqi tribunal, həm də mənəvi kürsü rolunu oynadı. Rəsmi Bakı bir daha Ermənistan rəhbərliyinə ve beynəlxalq ictimaiyyətə açıq və qətiyyətli şəkildə mesaj verdi. Qərbi azərbaycanlıların pozulmuş, tapdənmiş hüquqları bərpə olunmalıdır. Bütöv əməkdaşlıq və əməkçi demokratiyanı təsdiq etmək lazımdır.

Nəzrin ELDARQIZI,
"Respublika".